

EMELIK A CIVILLISTÁT

Amikről már senki sem beszél

Harminc esztendővel ezelőtt rossz idő járt a magyarra. Ideges, panaszkodó idők voltak ezek; valahogy már benne sejtendők a levegőben a tíz esztendővel később elkövetkezendő világháború idegessége. Megdrágult minden és az általános drágaságot bizony megérezte a királyi udvar háztartása is. Így vetődött fel aztán az a gondolat, hogy fel kell emelni a civillistát. A gondolat Bécsbe vetődött fel, de hamarosan ekhója támadt Budapesten is. Lent, a magyar vidékeken a „köpködő kaszinók“ közönsége az újságból értesülk a dologról és — mi tagadás benne, — gazduramékat meghökkenettette a hír.

— Hát így vagyunk, idáig jutottunk?! — mondogatták itt is, amott is — Ki hitte volna, hogy őfelsége nem tud kijönni a fizetéséből?!

— Perse-persze! — mondogatta sajnálkozva egy tisztos gazdaember — nagy a család, a kiadás meg sok!...

Szóval a király mellé állott a közhatal; aminthogy bajban, veszedelemben a lovagias magyar nemzet mindig megmutatta, hogy mennyire lojális.

Új miniszterelnök volt akkoriban gróf Tisza István, aki megértvén az idők szavát: törvényjavaslatot nyújtott be a t. Háznak, hogy az általános drágaságra való tekintettel, őfelsége civillistáját emelje fel kilenc millió koronáról tizenegy millióra.

A Vajda kikötése

Már úgy látszott, hogy simán keresztül megy a dolog, de az utolsó percben Budapest, mely világegyetemben mindig engedelmes és hűséges székesfővárosa volt a felségnek, hogy-hogynem: ezúttal megkötötte magát és megkontrázta Tisza István törvényjavaslatát.

Nevezetes közgyűlése volt az a fővárosi törvényhatósági bizottságnak, mely — ép most harminc esztendeje — a civillista-kérdést megtárgyalta. Városatyá, akinek járányi ereje volt, mind megjelent ezen a közgyűlésen, mert híre szaladt, hogy ott lesz Eötvös Károly is; sőt nemcsak ott lesz, de el is szólal. Már pedig az ilyesmit kár elmulasztani. A Vajda meg is jelent és pártvezére, Ehrlich G. Gusztáv mellé telepedett. Türelmesen végighallgatta a sok unalmas előterjesztést. A sok unalmas mindenféle után következett a civillista-kérdés. A referens ledarálta ezt az előterjesztést is és a tekintetes Tanács nevében javasolta, hogy a székesfővárosi törvényhatósági bizottsága írjon fel a képviselőháznak, hogy a civillista emelését helyesli és ahhoz *hódolattal* hozzájárul.

— Miért *hódolattal*?! — sivított közbe Kaas Ivor, aki abban az időben, nem lehet udni miér: volt faszében a királlyal. Kaas vornál az ilyesmit sohase lehetett tudni.

Márkus József főpolgármester erőteljesen negrázza az elnöki csengőt:

— Méltóztatik elfogadni?!

És meg sem várva a feleletet, már folytatja is:

— Nincs felszólaló?! Tehát kimondom...

De már akkor a Vajda cihelődik és bevezetni kezd:

— Mélyen tisztelt Közgyűlés! Én így, ebben a formában, ezt az előterjesztést el

nem fogadhatom. Nekem egy hozzátenni valóm, egy kikötésem lenne ehhez a javaslatához...

De akkor már odafigyelt mindenki és ideges kíváncsisággal várta, hogy miféle kikötése lenne Eötvös Károlynak?

Félesztendeig lakjon Budán a király

— Miről van szó mélyen tisztelt Közgyűlés?! — mondja Eötvös. — Arról van szó, hogy kilenc millió koronáról tizenegy millió koronára emeljük fel a király civillistáját. Sok pénz ez uraim, a mi országunktól, de én nem sajnálom őfelségétől. A magyar nemzet királyával szemben lojális volt mindig; az akar lenni most is. Megadtuk mi mindig, ami a királynak dukál, de joggal kérhetjük, hogy mi is megkapjuk, ami nekünk jár, azt nevezetesen, hogy a királyi udvartartás egy félesztendeig minden évben Budapesten, a Várpalotában lakjék. Mikor Rudolf királyfi házasodott, Stefánia keletgyéjét Párisban rendelték meg. Lett erre nagy riadalom és felháborodás a császárvárosban. Bécs valamennyi divatszalonja, varrónője, masamódja mind szervezkedett, mind lármázott, panaszkodott és tiltakozott, úgy, hogy végül az udvar visszavonta a párisi megrendelést és Bécsben varrták Stefánia keletgyéjét. Mi magyarok és mi pestiek, bezzeg akkoriban a fülünk botját se mozdítottuk, pedig fülemben mi már akkor is gazdagok voltunk. Mi, lovagias magyar nemzet, békén túrtuk, hogy a királyi udvar a császárvárosban költse el a civillista-milliókat, amelyek magyar adófizetők verejtékes filléreiből adódnak össze. A főhercegek és a főhercegnők; az udvarnokok és a lakájak Bécsben élnek és Bécsben költenek. Minden főhercegnek és minden főhercegi gyermeknek külön udvartartása, külön cselédsége van és a magyar aranyak odavágnak, oda vándorolnak a császárvárosba, hogy növeljék az osztrák főváros fényét és gazdagítsák az osztrák ipart és az osztrák kereskedelmet. Velünk pedig, ha rendszeresen megfizetjük az adót, az ördög sem törődik. Ha a közös állami adósság magyar kvótáját fel kell emelni, akkor is Bécsbe megyünk, a delegáció ülésére. A király csak egy-két órára, vagy egy-két napos séjourra jön csak magyar székesfővárosába; rendszeresen akkor, hogyha kormányválság van. Pedig gyönyörű palotája van a Várhegyen; messzire ellátni az ablakából Pestre; látni a dolgozó és loholó embereket, meg a határon túl a mezőket és a réteket, a szántókat és a kerteket. Mindenütt dolgoznak és a munka béréből egy részt felküldik Bécsbe, hogy növeljék a fényét és gyarapítsák a gazdagságát a császárvárosnak.

„Megadom sörit, borát!...“

Pedig milyen nagyszerű lenne, hogyha esztendőnkint néhány hónapon át fenn a Várpalotában lakna a király s itt mulatná a főhercegek, itt báloznának az idegen országok követei és az udvar fényében süt-kérező arisztokrácia.

— Uraim! — mondja Eötvös — én azt ajánlom, hogy abba a fölíratba, amit a képviselőháznak küldünk, írjuk bele azt is, hogy minden évben egy félesztendeig lak-

jon Budán a magyar király. Mert hogyha Bécsben ezt a jogos és méltányos kérésünket nem teljesítik, akkor nemcsak nem járunk hozzá a civillista felemeléséhez, de az eddigi civillistát sem ajánljuk meg.

— Én nem bánom, őfelsége, legkegyelmesebben uralkodó királyunknak, megadom sörit, borát, éjjeli szállását, testi ruházatját, de tovább minket ne zaklassanak! Amire a királynak szüksége van, arra zsebünk, bugyellárisunk tehetségünkhöz képest rendelkezésre áll. De a főhercegek és a lakájak bécsi mulaságaiért nem fizetjük a cechet!...

Négyszáz városatyá hallgatta Eötvös Károly beszédét. Kétszáz virillista és kétszáz szabadon választott bizottsági tag, Ezenkívül polgármesterek, tanácsnokok, előjárók és egyéb főtisztviselők Mind, egyből egyik hűséges királyszerető és törvénytisztelő ember és a Vajda beszédének a hatása alatt ez a négyszáz nemtudomhány tagja a városi közgyűlésnek mégis lelkesedve ünnepelte Eötvös Károlyt és egyhangúlag kimondta, hogy a civillistát pedig csak akkor szavazza meg, ha őfelsége félesztendőre Budára jön lakni.

Csak mikor már kimondták a határozatot, akkor ijedtek meg a saját bátorságuktól. De hát azért nem lett baj a dologból. A határozatot szépen felküldték a képviselőháznak és két hónap múlva a képviselőház egyhangúlag — napirendre tért a kuruc városatyák határozati javaslata felett.

Pásztor Mihály